

N:o 199.

Af herr **J. Sjöberg**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser i fråga om försäljning af malt-drycker.*

Redan länge hafva klagomål försports öfver den ölhandel, som på landsbygden bedrifves från så kallade nederlag. Härom yttrades i de upplysningar, som från Konungens befallningshafvande infordrades af den så kallade maltdryckskommittén, till exempel af Konungens befallningshafvande i Södermanlands län: »Konungens befallningshafvande tvekar icke att uttala såsom sin mening, att dylika affärer (tappningsaffärer eller nederlag), hvilka icke fylla något som helst kännbart behof, utan endast framkallas af en osund konkurrens, åstadkommit och fortfarande åstadkomma stor skada.» Konungens befallningshafvande i Jönköpings län anförde, att »de, och särskildt tappningarne, icke sällan medfört rätt stora olägenheter till skada för nykterhet och ordning, synnerligen som hvarken de kommunala myndigheterna eller Kungl. Maj:ts befallningshafvande äro i tillfälle att öfver desamma öfva någon verksam kontroll». Konungens befallningshafvande i Hallands län yttrade, att »de olägenheter, som, enligt hvad förut nämnts, uppkomma däraf, att ölhandel varit förenad med annan handel, jämväl torde vara oskiljaktiga från de själfständiga tappningsaffärerna och bryggeriernas särskilda nederlag».

I de svar, som afgåfvos af de från ofvannämnda kommitté till samtliga fögderier i riket utsända frågeformulär, meddelas för öfrigt upplysningar såväl angående förefintligheten vid den tiden af så kallade nederlag som angående de olägenheter, som desamma då visat sig medföra. Och hänvisar jag i detta afseende till Andra Kammaréns tillfälliga utskotts n:o 2 betänkande n:o 7 vid 1902 års riksdag, i hvilket lämnas en redogörelse för innehållet af de inkomna svaren.

Vid nyssnämnda riksdag väckte undertecknad en motion, hvarmed

afsågs att råda bot på dessa ofvan omförmälda missförhållanden på det sätt, att försäljning af maltdrycker från så kallade nederlag å annan ort, än där tillverkningen äger rum, ej finge ske utan vederbörande kommunalnämnds och kommunalstämmas tillstånd. Denna motion, som behandlades af Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2, blef emellertid af kammaren afslagen. De skäl, som af utskottet anfördes för dess afstyrkande hemställan, voro förnämligast dels det formella, att genom en bestämmelse sådan som den föreslagna en tillverkare af maltdrycker skulle blifva försatt i ogynnsammare ställning än öfriga handlande med samma vara, och dels det materiella, att genom af utskottet föreslagna och af Riksdagen sedermera antagna restriktioner i afseende å rätten att genom kringföring försälja maltdrycker de öfverklagade olägenheterna af försäljningen från nederlagen skulle blifva i väsentlig mån inskränkta.

Genom kungl. kungörelsen den 28 november 1902, som trädde i kraft den 1 mars 1903, utfärdades förbud mot kringföring på landsbygden af vin och maltdrycker till försäljning. Här må lämnas å sido den inverkan, sagda förordning haft på de kringfarande ölkrogarne, hvilka den hade till syfte att få bort. Säkert är emellertid, att den med afseende på de förut öfverklagade olägenheterna af försäljningen från nederlagen icke haft den gynnsamma verkan, som 1902 års tillfälliga utskott förväntat sig. Tvärtom: olägenheterna af dessa nederlag hafva blifvit än större.

I viss mån bero dessa på beskaffenheten och affattningen af de bestämmelser, som i nämnda kungörelse innehållas. Det föreskrefs nämligen i § 1 mom. 6 af författningen, att förbudet mot kringföring till försäljning af maltdrycker icke skulle utgöra hinder för dem, som ägde att till afhämtning försälja dylika drycker, att på rekvisition försända desamma till köpare. Men under det maltdryckskommittén i sitt förslag i fråga om tillverkare eller försäljare uttryckligen begränsat denna rättighet till sådana dryckers försändning från tillverknings- eller det medgifna försäljningsstället, uraktlät man i 1902 års kungörelse att på detta sätt begränsa denna rättighet. Följden häraf har blifvit att till exempel en maltdryckstillverkare numera anses äga rättighet att utöfva så kallad *försäljning till försändning* af maltdrycker till mindre belopp än 10 liter icke blott från själfva tillverkningsstället, utan äfven från så kallade nederlag, och detta utan att något tillstånd därtill erfordras. Den orimligheten äger sålunda rum, att, under det en person icke får till exempel i ett bryggerinederlag köpa och taga med sig eller låta afhämta tio buteljer öl, han kan erhålla varan, om nederlagsföreståndaren

låter en gosse bära hem den till köparen. Stadgandet har genom sin nuvarande lydelse sålunda gifvit ett utmärkt tillfälle att studera verkan af den så kallade tiolitersförordningen.

Denna handel idkas nu i stor omfattning inom vidsträckta delar af vårt land vid nästan alla större järnvägsstationer eller mera folkrika platser. Städernas bryggare anmäla till handelsregistret, att de öppnat filialer på dessa platser, och drifva sedan från dessa filialer en ölhandel, som mången gång öfvergår till fullständig utskänkning, allenast att de köpta dryckerna ej afhämtas af köparen, utan, som det heter, till dem försändas. Så här beskrives t. ex. förhållandet från en järnvägsstation i mellersta Sverige:

»I allmänhet sker försäljningen från nederlagen i mindre belopp än 10 liter, och går försäljningen vanligen så till, att ölet kringbäres dels till hemmen, dels till annan af köparen anvisad plats, såsom vedbod, större buske, sten eller dylikt. Några skriftliga rekvisitioner förekomma veterligen ej, utan ölet rekvireras antingen muntligen eller per telefon, hvarefter det hembäres.» Skildringen är gjord af fullkomligt trovärdig person.

Härtill kommer, att den stora konkurrensen bland bryggarne gör, att flere af dem öppna filialer på samma plats och att de måste söka att öfverträffa hvarandra i ölkommersen. Man torde häraf kunna utan svårighet förstå, hvilken plåga dessa nederlag numera blifvit.

I viss mån skulle kunna rådås bot härpå, om maltdrycksförordningen ändrades därhän, att föreskrifterna om försäljning till afhämtning blefve tillämpliga jämväl på nu ifrågavarande slag af försäljning, hvilken, med en af maltdryckskommittén uppfunnen benämning, kallas försäljning till försändning. I själfva verket är en sådan förändring af författningen betingad redan af den uppenbara nödvändigheten att förekomma det skamliga kringgående af författningens mening, hvartill densamma i dess nuvarande affattning inbjuder. Jag har därför dristat mig i främsta rummet föreslå en dylik ändring.

Men härmed torde endast de allra mest i ögonen fallande missbruket kunna afhjälpas. Någon fullständig bot på det onda torde knappast stå att härigenom vinna. Man har erfarenhet tillräckligt däraf, att tiolitersgränsen ensam icke förmår hindra missbruket af maltdrycker. Den kringgås genom salning och på andra sätt; och för öfrigt torde densamma i alla händelser vara otillräcklig. Det enda verkliga effektiva synes mig fortfarande, likasom 1902, ligga däruti, att kommunerna på landsbygden erhålla större makt, än nu är fallet, att bestämma, huruvida de vilja inom kommunen hafva ölhandel eller icke. En sådan deras

bestämmanderätt borde omfatta all slags ölhandel, med undantag af den, som tillverkare bedrifver direkt från tillverkningsstället. Någon fara för att en dylik rätt skulle missbrukas synes mig icke förefinnas. Men för öfrigt torde det för närvarande knappast vara skäl eller finnas några utsikter att söka komma längre, än att samma regler, som nu gälla för förvärfvande af rätt till utskänkning af maldrycker på landsbygden, äfven fastställas att gälla för förvärfvande af rätt till annan handel med maldrycker, det må ske till afhämtning eller på annat sätt, med undantag af den rätt, som må anses böra tillkomma en tillverkare att försälja maldrycker *direkt* från tillverkningsstället.

På grund häraf tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring eller omarbetning af nu gällande maldrycksförordning, att

dels rätt att försälja maldrycker till försändning eller hembärning till köparen icke må, för så vidt det gäller mindre belopp än tio liter, vinnas eller utöfvas i annan ordning eller omfattning än som nu stadgas angående försäljning till afhämtning af dylika drycker till mindre än nyssnämnda belopp; och

dels rättighet att inom socken på landet idka försäljning af maldrycker annorledes än till förtäring på stället må — den rätt, som må anses böra tillkomma tillverkare oförkränkt — kunna vinnas allenast i enahanda ordning, som stadgas angående rätt till utskänkning af dylika drycker.

Skulle, såsom det är att förvänta, uti ny maldrycksförordning en gräns uppdragas emellan starkare och svagare maldrycker, torde hvad ofvan sagts angående maldrycker i allmänhet få gälla angående de starkare maldryckerna.

Stockholm den 8 februari 1905.

Joh. Sjöberg.